

Nr 6.

Av herr **Jacobsson m. fl.**, *angående å domsagokansli anställda rättsbildade biträdens avlöningsförhållanden.*

En av de iakttagna oformligheterna i våra dagars ekonomiska och sociala liv har varit den, att statsmakterna å ena sidan med ljus och lykta sökt efter mer eller mindre produktiva arbetsmöjligheter, som skulle kunna motivera en stundom förhållandevis ganska rikligt tillmätt ersättning, samtidigt som å andra sidan man i högst ringa grad har vidtagit åtgärder för de stora grupper medborgare i vårt land, vilka år efter år utföra ett för samhället absolut oundgängligt arbete, ofta utan den ringaste ekonomiska compensation, och detta trots det att arbetet icke blott är ovanligt strävsamt utan också fyllt av stort ansvar. Vi tänka härvid främst på de oavlönade notarierna på domsagokanslierna samt assistentläkarna på de större sjukhusen, men missförhållandena inskränka sig ingalunda härtill: även övriga yngre befattningshavare inom de intellektuella yrkena hava på grund av samhällets ofta hänsynslösa utnyttjande av deras arbetskraft att kämpa mot sådana ekonomiska svårigheter att desamma mycket sent eller aldrig stå att övervinna.

Vi hava härmed icke endast velat göra oss till tolk för särskilda missgynnade yrkesgrupper. Att råda bot på ifrågavarande missförhållanden är nämligen ett intresse, som på det intimaste berör hela vårt folk, enkannerligen de samhällsgrupper, som ur ekonomisk synpunkt äro mindre väl lottade. Så länge det nuvarande tillståndet får fortfara torde det nämligen vara förenat med de största svårigheter för dem att frigöra sig från sin sociala miljö och kämpa sig fram i samhället. Om ingen förändring till det bättre kommer till stånd komma de intellektuella yrkena att i måhända ännu högre grad än hittills vara förbehållna ekonomiskt gynnsammare ställda. Risk finnes för att de komma att bliva ett klassprivilegium blott och bart. Detta särskilt med hänsyn till att den compensation, som förr till viss del förefanns, nämligen att relativt höga löneförhöjningar erhöles i framtiden, nu har blivit allt mindre vanlig och mera osäker.

Förutom det alltså att ur i ordets bästa mening demokratisk synpunkt det måste anses vara högelingen önskvärt att ordnade ekonomiska förhållanden åvägabringas för dessa grupper, anse vi oss också böra framhålla ett annat skäl, det befolkningspolitiska. Tryggare ekonomiska förhållanden skulle säkerligen högst avsevärt sänka den för dessa kategorier höga giftermålsåldern.

En bland dessa missgynnande grupper utgöres såsom ovan nämnts av notarierna på domsagokanslierna. Bestämmelserna i nu gällande domsagostadga (S. F. S. 310, 1933) föreskriva att förste notarie i årligt arvode erhåller 2,700:— kronor i domsaga inom Västerbottens och Norrbottens län och i Härjedalens domsaga samt 2,400:— kr. i annan domsaga. Andra notarie åtnjuta 2,000:— kronor i Västerbottens och Norrbottens län och i Härjedalens dom-

saga och 1,800: — kronor i annan domsaga. Därtill kommer dyrtidstillägg och på sina håll förmånen av fri bostad. Övriga på domsagorna anställda notarier erhålla ingen löneersättning.

Orättvisorna i dessa bestämmelser ligga i öppen dag. Bakom en anställning såsom rättsbildat biträde å domsaga ligger en långvarig och krävande utbildning. Efter studentexamen ha sålunda i genomsnitt 5 à 5 ½ års tid ägnats åt juridiska studier och studiernas krävande art belyses väl av det faktum att en mycket stor del av de juris studerande, under vissa tider exempelvis omkring 40 %, nödgas avbryta sina studier utan att ha avlagt någon juridisk examen.

Utbildningstiden anses emellertid tydligen icke av statsmakterna såsom avslutad i och med jur. kand.-examen, eftersom de, som därefter ägna sig åt tjänstgöring å domsaga, ej erhålla någon avlöning, innan andrenotarieförordnande erhållits, vilket i regel dröjer minst ett år, men ofta betydligt längre tid. Även efter ett sådant förordnande är emellertid avlöningen, vilket framgår av ovan lämnade redogörelse, otillräcklig och uppgår icke på långt när till den lön, som mången arbetskraft, vilken ej behövt underkasta sig någon som helst utbildning, vid motsvarande ålder erhåller.

Detta trots att det arbete, som av notarierna på domsagokanslierna utföres, är för samhället nödvändigt och förenat med stort ansvar, vilket icke utan våda för rättssäkerheten torde kunna utföras av annan arbetskraft. Den gentemot kravet på förbättrade ekonomiska förhållanden för denna kategori ställda invändningen, att i så fall anställandet vid domsagorna av icke rättsbildade biträden väsentligen skulle kunna utsträckas, är blott i ringa utsträckning genomförbart och i varje fall synes det som om statsmakterna innan de söka använda denna metod först borde göra ett försök med att åt nu fullständigt oavlönade, rättsbildade biträden giva de löneförmåner, som de i annat fall skulle tvingas att medgiva icke rättsbildad arbetskraft.

Till vad som ovan anförts ur den ekonomiska rättvisans synpunkt och ur demokratiska befolkningspolitiska aspekter kan läggas ytterligare en, nämligen det praktiska kravet på att tingstjänstgöringen göres mera lockande för nyblivna juris kandidater.

De farhågor, som uttalades vid nu gällande domsagostadgas tillkomst om att det i fortsättningen skulle uppkomma svårigheter för häradshövdingarna att erhålla rättsbildade biträden, ha nämligen i hög grad besannats. Detta beroende både på att flera utbildningsmöjligheter numera stå till buds och därpå att tingsutbildningen efter de i denna stadga vidtagna förändringarna utav många icke anses giva ersättning för den tidsförlust och de kostnader som den medför. I synnerhet blivande advokater föredraga därför att omedelbart efter examen söka sig ut i det praktiska livet.

Svårigheten att erhålla juridiskt bildad arbetskraft vid domsagorna har redan kunnat iakttagas på många håll och främst märkes detta förhållande vid de norrut liggande domsagorna, då de som numera fullgöra tingstjänstgöringen i första rummet söka sig till storstäderna och söderut. Hitintills ha emellertid

svårigheterna till allra största delen tagit sig uttryck i ett i hög grad ökat arbete för redan tjänstgörande arbetskraft, och arbetsbalansen är i vissa domsagor enorm. Förhållandena torde emellertid succesivt komma att ytterligare förvärras om ingen ändring vidtages. Den fara för rättsskipningens handhavande, som ligger i att tillgänglig arbetskraft på detta sätt överanstränges, behöver ej närmare understrykas.

Den närmast till hands liggande möjligheten att till en del undanröja dessa missförhållanden synes oss vara att göra tingstjänstgöringen mera tilltalande i ekonomiskt hänseende för nyblivna juris kandidater. Detta särskilt för att söka få även andra juris kandidater än dem, som tänka ägna sig åt domarebanan, att förvärva erfarenheter från tingstjänstgöring. Så kan lämpligen ske genom att lön tillerkännes erforderliga extra notarier vid domsagorna efter viss tids tjänstgöring efter examen, exempelvis sedan 4 månader förflutit. Under övertägande bör även tagas förbättrade löneförmåner för förste och andre notarier.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om att Kungl. Maj:t ville förelägga nästa års riksdag förslag angående ändrade grunder för å domsagas kansli anställda rättsbildade biträdens avlöningsförhållanden.

Stockholm den 12 januari 1935.

C. Gösta Jacobsson.

Alf Meyerhöffer.

John Gustafsson
i Välsnäs.

